

KOLERA GÜNLERİNDE AŞK, CORONA GÜNLERİNDE BIZE NE SÖYLER?

Demet Parlar : Gazete Karınca Yazarı

Kolera Günlerinde Aşk, Marquez'in uzun zamandır kütüphanemde okunmayı bekleyen kitabı, Corona günlerinde okuduğum ilk kitap oldu. Bu tercihte kitabın isminin Corona salgınıyla çağrışımsal yakınlığı kadar, pandemi ile hayatımıza giren sosyal mesafenin, karantinanın ilişkiler özellikle aşk üzerine etkilerine dair merakım da etkili oldu sanırım. Salgın Camus'nun Veba'sında olduğu gibi aşkıları acılı ve zorunlu bir ayrılığa mı sürüklüyordu, yoksa salgına ve hastalığa direnebiliyor muydu aşk?

Kolera Günlerinde Aşk'ı Marquez 1985 yılında, Nobel'i aldıktan üç yıl sonra yazmış. Bir olgunluk dönemi romanı diyebiliriz sanırım. Kitabı karısına adanmış "Mercedes'e elbette " diyerek...

Marquez karısına, yeni tanıştıklarında Mercedes Barcha 13, kendisi 17 yaşındayken evlenme teklif ediyor, on yıl sonra evleniyorlar, iki oğulları oluyor ve Marquez 2014 yılında ölene kadar evli kalıyorlar. Kitabın ana temalarının aşk, evlilik, yaşlılık ve ölüm üzerine olması nedeniyle Marquez'in Kolera Günlerinde Aşk'ı eşine neredeyse bir ömür boyu süren birliktelikleri için çok zarif bir hediye olarak yazdığını düşünüyorum.

Romanda üç temel karakter; Florentino Ariza, Fermina Daza ve Dr. Juvenal Urbino olsa da ana karakter hic kuskusuz Florentino Ariza. Acaba Marquez hangi karakteri kendine daha yakın hissetmişti? 13 yaşındaki sevdiğine on yıl sonra kavuşan Marquez uzun evlilik yaşamında karşılaştığı sorunları, sevinçleri, krizleri ve yeniden buluşmaları bazen birinin bazen diğerinin düşüncelerinde dillendiriyor olabilir mi? Kitabın yüzyıllık yalnızlık gibi otobiyografik yanları var mı? Marquez karakterleri öylesine doğal ve sıcak bir anlatımla bize tanıtıyor ki hatalarıyla, doğrularıyla , acıları ve sevinçleriyle yaşayan, canlı karakterler üçü de, aynı şekilde yan karakterler de. Marquez karakterleri anlatırken kişiliklerine, yaşamlarına dair çok derin analizler yapıyor, öyle ki hikayenin içinde hissediyorsunuz kendinizi.

Fermina Daza'nın Doktor Urbino ile evlenmesine, Florentino'nun yirmi beş deftere kaydettiği altı yüz yirmi iki uzun süreli aşk ilişkisine, sayısız gelgeç serüvene ve belki de en önemlisi yaşlılığa rağmen yarım yüzyıllık bir zamana direnen bir aşk tufanının hikayesi Kolera Günlerinde Aşk. "Aradan tam elli bir yıl, dokuz ay, dört gün geçmişti. Unutmamak için bir hücrenin duvarlarına her gün bir çizgi çekmek zorunda kalmamıştı; çünkü tek bir gün bile geçmemişti ki onu anımsatan bir şey olmasın." Bu öykü aşkın bin bir türlü halini yansıtan bir destana dönüşür Marquez'in kalemiyle.

Oysa Doktor Juvenal Urbino, Fermina Daza'ya onunla evlenmek istediğini hiç bir zaman aşk sözcükleriyle dile getirmez, güvence, düzen, mutluluk gibi aşka benzeyebilecek, aşk sayılabilecek ama aşk olmayan şeyler gibi dünyasal nimetler önerir. "Tepeden tırnağa aşk " olan Florentino Ariza'yi geçerli olmayan nedenlerle geri çevirdikten sonra, Doktor Urbino'yu yeğ tutması için de geçerli nedenlerinin olmadığını fark eden Fermina Daza'nın kafasındaki kuşkular evlilik yeminiyle dağılır: "Aklının en doğru şey olarak kendisine gösterdiği şeyi pişmanlık duymadan yapabildi: gözyaşı dökmeden Florentino Ariza'nin anısının üstüne sünger çekti, bütün bütün sildi onu; belleğindeki yerinde kocaman bir gelincik tarlası çiçeklendi."

On dokuzuncu yüzyılın yirminci yüzyıla dönüştüğü bir zaman diliminde Karaippler'de eski bir sömürge bölgesinde geçer öykü. Hem doktor Urbino'nun hem de salgınla mücadele sırasında koleradan ölen doktor babasının çabalarıyla kontrol altına alınsa da geri planda kolera varlığını hep hissettirir. Florentino'nun aşkı gibi roman boyunca sürer. O da aşk gibi ana temalarındandır romanın ve bu destansı aşkın, tam elli üç yıl, yedi ay, on bir günlük bekleyişten sonraki kavuşmanın "Bütün bir yaşam boyu" sürmesine neden olur.

Kolera'nın o çağlardaki öldürücü etkisinin yansıması gibi ele alır aşkı Marquez. Öyle ki Florentino mektubuna yanıt beklerken kaygısına ishaller, yeşil yeşil kusmalar karışır, yön duygusunu yitirip sıkça düşüp bayılmaya başlar. Hekimin tanısı kesindir; aşk arazının koleraninkisiyle aynı olduğu bir kez daha doğrulanmıştır. Aşk bir hastalık olarak Florentino Ariza'nın bedeninde tüm ağır belirtileriyle gösterir kendini. Fiziksel olarak iyileşse de yaşamı boyunca devam edecektir hastalığı.

Aşk kolera gibiyse evlilik Marquez'in kaleminde neydi? "Doktor Urbino karısıyla çatışmalarının evin boğucu havasından kaynaklandığını kabul etmiyor, onların evliliğin doğasından ileri geldiğini öne sürüyordu... "Evliliğin sorunu şu" diyordu : "her gece seviştikten sonra sona erer, her sabah kahvaltıdan önce yeniden kurulması gerekir." Onları daha da kötüydü, dediğine göre birbirine karşıt iki sınıftan doğmuştu. Tek olası bağ, aşk gibi, olmayacak, kararsız bir şeydi, o da eğer varsa: üstelik onların durumunda, evlendikleri zaman aşk yoktu; tam aşkı keşfedecekleri sırada ise, yazgıları onları gerçeklerle yüz yüze getirmekten başka bir şey yapmamıştı. "

Fermina Daza 21 yaşında evlendiğinde bir taşra yapmacıklığı cenneti olarak gördüğü sosyete yaşamının içinde bulur kendini. Bu yaşam bir atasal anlaşmalar, beylik törenler, önceden bilinen sözcükler dizgesinden başka bir şey değildi. Ve bu taşra yapmacıklığı cennetinin en ağır basan özelliği, bilinmeyene duyulan korkuydu. Fermina Daza çok yalın bir biçimde tanımlıyordu bunu: "Toplumsal yaşamın sorunu korkuyu yenmek, evlilik yaşamının sorunu ise can sıkıntısını yenmeyi öğrenmektir."

Marquez'in anlatımıyla; "Her şeyin içindeydiler, hemen hemen her zaman da en başta, herkesten önce. En mutsuz yıllarında, hiç kimse onlardan daha mutlu insanların ne de onların kadar uyumlu bir evliliğin olabileceğini tasarlayamazdı."

Tüm kentin hayranlıkla izlediği evliliği Marquez farklı yorumlar: "Evliliklerinin altın yılını kutlamışlardı ve birbirleri olmaksızın ya da birbirlerini düşünmeksizin bir an bile yaşamıyorlardı; yaşlılıkları ilerledikçe de bunun daha az bilincine varıyorlardı. İkisi de bu karşılıklı köleliğin sevgiye mi yoksa rahatlığa mı dayandığını bilmiyordu... Ama birlikte öğrendikleri bir şey varsa, o da, bilgeliğin bize artık hiçbir şeye yaramadığı bir zamanda geldiği idi."

Romanın ilk cümlesi de mutsuz aşkların yazgısını kimyasal bir reaksiyonla ilişkilendirir; "Kaçınılmaz bir şeydi: acıbadem kokusu ona mutsuz aşkların yazgısını anımsatırdı hep.... Antilli göçmen, harp malulü, çocuk fotoğrafçısı, satrançta en yufka yürekli rakibi, bir altın siyanürüyle belleğin işkencelerinden kurtarmıştı kendini..."Böyle bir durumla karşılaştığımızda, dikkat edin," dedi stajyere "genellikle kalpte billur tanecikler olur." Gerçi bu aşk yüzünden olmayan bir intihardır, nedenini Doktor Urbino "jerontofobi" , yaşlılık korkusu

olarak açıklar. Evet yaşlılık da aşka ket vurabilme olasılığı nedeniyle önemli bir yere sahip romanda: Her üç ana karakterin yaşlılığa dair duygu ve endişelerini aktarır bize Marquez:

“ Gerçek şu ki, çağının ölçütlerine göre Florentino Ariza yaşlılığın sınırını aşmıştı. Elli altı yaşındaydı (Marquez'in kitabını yazdığı yaş), hiç göstermiyordu yaşını... Öte yandan, Florentino Aziza'nın, çağın yaşlılık kavramından kaçması olanaksızdı; öyle ki, sinemadan çıkarken Fermina Daza'nın sendelediğini görünce, ansızın, amansızca sürdürdüğü aşk savaşımında, kancık ölümün kaçınılmaz olarak onu yenik düşüreceği yılgısıyla ürpermesi doğaldı. O zamana değin amansızca yürüttüğü ve onursuzca yitirdiği en büyük savaş, kelliğe karşı verdiği savaştı. İlk saçların tarakta kaldığını gördüğü an, başına gelmeyen tasarayamayacağı bir cehennem azabına hüküm giydiğini anladı. Yıllarca direndi... Altı yıl içinde tam yüz yetmiş iki ilaç denemişti... “

Ve sanırım yalnız Marquez'in ya da Florentino Ariza'nın değil bir çok erkeğin korkusunu anlatıyor bu cümleler: “ Kendini bir kadının kolunda taşıtmak zorunda kalacağı o aşağılık yaştan korktuğu kadar ölümden korkmuyordu artık. O gün, ancak o gün, Fermina Daza'ya kavuşma umudundan vazgeçmek zorunda kalacağını biliyordu.”

Marquez'in yaşlılık ve hastalık ilişkisine dair yazdıkları deneyimli bir doktorun gözlemleri kadar gerçekçi ve güçlü : “Birkaç yıldır bedeninin ağırlığının bilincine varmaya başlamıştı Doktor Urbino. Belirtileri tanıyordu. Ders kitaplarında okumuştun onları, gerçek yaşamda doğrulandıklarını görmüştü;... yetişkinler, belli bir yaştan sonra, ya hasta olmadan belirtiler gösteriyorlardı, ya da daha kötüsü; zararsız hastalıkların belirtilerini gösteren ciddi hastalıkları oluyordu...Her şeyi gördüğüne inanan, onun yaşında bir hekimin, hasta değilken kendini hasta hissetmenin tedirginliğini yenmeyi başaramayacağı Doktor Juvenal Urbino'nun hiç aklına gelmemişti. Ya da daha kötüsü: belki de gerçekten hastayken, salt bilimsel bir ön yargıyla hasta olduğuna inanmamanın. Daha kırk yaşındayken sınıfta yarı şaka yarı ciddi şöyle demişti: ‘Yaşamda gereksinim duyduğum tek şey, beni anlayan birisi’ ...Hiç kuşkusu yoktu: Elli sekiz yaşında da olsa, yaşamda gereksinim duyduğu biricik şey, onu anlayacak bir insandı.”

Kendimizle baş başa kalabildiğimiz şu corona günlerinde, Kolera Günlerinde Aşk; Aşk tutkusu, evlilik sorunları, yaşlılık korkusu ve anlaşılacak ihtiyacı gibi varoluşsal meselelere dair içsel yolculuğumuzu renklendirecek kitaplardan. Bazı cümleler bu temel izlekler dışında gençlik ve annelik gibi farklı sapaklara da çekiyor insanı; “ Her şeye karşın, yüreğin belleğinin kötü anıları sildiğini, iyileri büyüttüğünü, geçmişe katlanmayı bu hile sayesinde başardığımızı bilmeyecek kadar gençti daha.” Ve annelik üzerine; “ Yeni doğan oğluna sığındı Fermina Daza...sevinç içinde, çocukların çocuk oldukları için değil, onları yetiştirirken, onlarla arkadaş okudukları için seçtiklerini anladı.”

“Ama insanların her zaman annelerinin onları dünyaya getirdiği zaman doğmadıkları, yaşamın onları bir kez daha, hem de sık sık kendi kendilerinden doğmaya zorladığı düşüncesine kaptırdı kendini.”

Kendi kendimizden doğmaya zorlandığımız ya da belki daha doğru bir deyişle bu ihtiyacı yoğun olarak hissettiğimiz corona günlerinde kendimizi anlamamıza yardımcı bir yol arkadaş Kolera Günlerinde Aşk.